

Lehet-e a baj a dobozépitészettel?

Építészet

Az 1. Számú Általános Iskola
Budaörsön

Torma Tamás

Sors ez, szinkronicitás, véletlen vagy az örök formálódás hétköznapi következménye (nem kívánt rész törlendő), mindenestre éppen nemrég futottam bele egy kissé paprikás vitacikkbe, amelyben úgy mellesleg erősen odamondanak az úgynevezett „dobozista építészetnek” is.

Miért, lehet más is? Mert miközben én sem felejtettem még el fiatakorunknak azokat a rácsodálkozó pillanatait (és főleg a hozzá kapcsolódó és kiábrándító érzéseket), amikor egy-egy új épület valóban nem látszott többnek kívülről, mint egymásra rakott óriás építőkockáknak, azóta azért mást sem igen tapasztalhattunk. Vízszintesekek és függőlegesekek között élünk, lehet, hogy nem a legideálisabban, de még a legmerészebb templomtoronyban is az égbe törés mellett ott asszisztál észrevétlenül anyag, statika és a súlymegosztások láthatatlan realitása.

Vagy tragikusan és kijózanodva felnőttünk, és innen nézve csak romantikus lázadás Csete György és Makovecz minden ideája vagy a pszichoanalitikus Carl Jung maximája, aki saját lelkének belső képére próbálta megformálni a Zürichi-tó partján álló házat?

Amikor tehát az egyik leg-
gazdagabb magyar önkormány-

Az aulában hirtelen kitér a tér Fotó: Teknős Miklós

zat, a budaörsi új iskolája előtt állok, két egymásba dolgozott téglakubusát is más szemmel nézem – és én nem elsősorban doboznak látom. Pedig nincs rajta semmi díszítés, külső fehér felületeit csak az ablaksorok zöld színezése, és a főbejáratot hangsúlyozó kapuzat piros színezése töri meg. Főleg a szerkezete él tehát, a „doboz”, de egészen más doboz, mint mondjuk az ElectroWorldé vagy a Tescóé szemben, az M1–M7 túoldalán.

Az új városközpont épül itt, az iskolával szemben lassan átadásra kész a városi uszoda és sportcsarnok, és lesz még óvoda és más is, erre utal az autópálya mellett kiásott tekintélyes alap. A tervező, *Dobai János* tavaly elnyerte a főváros építészeti nivódíját a kelenföldi lakótelep közepén álló SZÁMALK-székházzal (www.nol.hu 2010. január 7.), és ki nem mondtam is sok a hasonlóság a két – nagyjából egy időben tervezett – épületen. Először is, többjük hasonlóan puritán, lecsupaszított doboztest, mégis sikerül valamivel meghaladni, ami nem pusztán dísz, hanem a szerkezetéből következik. Kelenföldön a sötétbarna téglaborítás „pötyögésével”, itt a szokásosnál szélesebb és hangsúlyosabb ablaksorokkal – ez némi könnyedséget is kölcsönöz az amúgy vállalt dobozformának. Itt is, ott is külön hangsúlyt kap a bejárat, de igazán csak belül mutatják meg magukat (a SZÁMALK is oktatási épületnek készült, mivel egy főiskolát is magában foglal).

Ha belépünk, rögtön feltűnik

az aulák hasonlósága: hirtelen kitágul a tér, a természetes fény tetőablakokon is érkezik, ez a ma mind hangsúlyosabbá váló, ún. fenntartható építészeti jegyében egyre fontosabb lesz (egyre több a természetes és egyre kevesebb a mesterséges, azaz energiapazarló fény vagy hőhátás), és ilyen korszerű megoldás még a zöldtető, illetve a vizesblokkok padlófűtése, szenzoros csapjai és villanykapcsolói. Példáan átgondoltak az épület elrendezése és közlekedési útvonalai, és további térnövelő illúziót keltenek az üvegfalú korlátok is, ugyanakkor ami beválik a főiskolás korúaknál, nem biztos, hogy jó lesz a kisebbeknek is. A kétszintes belső aula biztosan tériszonyos lesz például néhányaknak, és a szülők közül is többen megjegyezték, hogy talán túl alacsonyok a korlátok – mindenesetre ezt is, azt is igazolni látszanak azok az utólag felragasztott piros szigetelőcsíkok, amelyek a korlátok közvetlen környezetét igyekeznek tiltott zónaként hangsúlyozni.

Akkor tehát lehet-e valódi élet egy ilyen dobozépitészetben? Az igazi építész nem dobozokat vagy nem dobozokat, hanem tereket tervez: és ha az élet – amelyet ide a gyerekek hoznak be –, szabadon áramolhat ott, akkor még a külsőleg legszigorúbb doboz is átlényegül. Ez az épület számomra az oktatást, mint racionális tevékenységet jeleníti meg, sok fényvel és a szó szoros értelmében vett korszerűségekkel – és ennél azért ma vannak sokkal rosszabb olvasatok is.